

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
25 Decembre st. v.
6 Ianuarie st. n.

Este in fie-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 52.

ANUL XIX.

1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Inimiórá taci!...

Inimiórá taci, nu plânge,
Căci durerea ce te frânge
Lacrime n'o pôte stinge!

Sciu eu lécul cu priință,
Inse vai, cu neputință!
Să uiți dragostea de-odată
Cu viața-i desmerdată.

Când stau nóptea s. g. a. r. e. a.

Printre crengi cum schinteiează.
Tainic-dorul badei vine
Și se pune lângă mine,
Și-mi tot spune și-mi șoptește,
De ce-a fost imi amintesc.

Ah! bădiță, dragul meu,
Ajungă-te Dumneșeu
Să doresci pe óre-cine,
Cum te-am dorit eu pe tine,
Să iubesci cu dor cumplit,
Dar tu să nu fii iubit!

Maria Suciú.

Amintiri din copilărie.

I.

Eram abia de 6 ani pe vremea aceea, când — lipsit de gânduri — nu-mi pré băteam capul cu altecele, decât numai cu lucruri copilăresci. Dicala ceea: „copilăria, vécul de aur“.

Sciu, că și dvóstră, când veți fi fost de acea vîrstă a mea, veți fi umblat la școlă. Și pentru aceea e de prisos a ve mai spune, că și eu mergeam — să invét carte.

Treceam pragul și intram numai decât in școlă. Căci, me rog dv., nu trebuia să merg multă cale, ca alți copii. Tata eră invétător și noi locuiam la școlă.

Dar pentru aceea și eu aveam străiculița mea, ca alți creștini. Și se nu gândiți, me rog, că straița mea eră numai éc'asă — de pânză — ci eră scliciciósă négră, cum i dic unii poleitá, ér pe nemție de lack, cu cătáramă și curea.

Și cu atât imi plăcea mai mult, cu cât unchiul mi-o cumpérase din Arad la tégul Sámედრului, sciți povestea vorbei: de puilul tégului. Și credeți dv., că unchiul avea réu gust? Dómne feresce!

Abecedar mi-a dat tata unul, încât nu mi se lăsau ochii de pe el. Așa eră de frumos, imbrăcat in roșu, de-mi plăceau mai mult tablele lui, decât literile cele negre.

La început me uimiau icónele cele multe, ce se aflau in el, și când începui scrierea și legarea „i“, „u“ etc. apoi „u-iu“, „u-iu-iu“, „iu“, „iu“, „u-iu-iu“, nu mai puteam de drag, și cât eră drăguța de di, huhuriam: „u-iu-iu“, ca la ospete și acésta-mi plăcea mult, că suná bine, de se auđiea la 2 rënduri.

Sciți bine, că școlá din Lipova e cu redicatura, séu cum se dice, cu etagiú, și noi ședeam in etagiú, séu după vorba poporaná de mai nainte, la doue rënduri.

Ómeni au fost in Lipova la 1818, când s'a zidit școlá, nu tufe. Așa e de grósă și de poganá in päreți, că dóră să stea descoperitá 10 ani și tot nu i-ar fi nimica — tot ar avé lipovenii școlá.

Ce-i drept vrednic și bun architect a fost cel ce-a clădit acésta școlá, nu ca unii architecti de-acuma, cari se publică prin diare și, decă iau câte-o școlá séu biserică s'o facă, numai o fușeresc, ca la 3—4 ani să se cutrupescá și să le dea din nou de lucru.

Architectii bétráni n'aveau lipsă sé se publice prin diare, căci se publicau ei prin lucrul lor bun și trainic. Lucrurile lor sânt monumentele, ér cei de-acuma se publică cu duba la cine nu-i cunósce, că cine-i cunósce se feresce de ei ca de ucigá-l crucea și nu le mai dá de lucru.

M'am tot gândit, de ce architectii bétráni, séu cum le plăcea lor a se numi: *măestrii*, lucrau așa de solid — și de ce unii din architectii de astáđi, pe cari să te ferescá Dđeu și să nu cutezi a-i numi: *măestri*, căci nu numai iți ațiți paie 'n cap și ești tot in hără mără cu ei, ba încă iți fac și proces — fușeresc numai lucrul? După multá bătáe de cap in urmă am găsit enigma:

Bétránii zidiau, ca să tfe și să aibă viitor. Cei de-acuma zidesc, ca să se strice cât mai din grabă și să aibă ce zidi eră și așa lucrul lor ține de Joi pán'apoi.

Lucrul celor bétráni eră tare și solid, precum și starea lor eră tare și solidá. Lucrul celor tinéri e fuș, precum e și starea lor.

Aici zace buba.

Primarul Lipovei pe vremea, când s'a zidit școlá, drept monument de aducere aminte, a fost moș Gligor Filip. Purtá suman și opincă și-și impletiá pěrul chicá,

și nu sciea carte, ci scriea pe răvaș. Și ca semne de aducere aminte, decă te uiți la școlă din Lipova, tot între 2 ferestri vești niște figuri pe păreți, adecă mai multe răvașe legate tot snopi, ceea ce de sigur este: *semnul unirii puterilor* (viribus unitis), dar nu a unirii de ađi, care e numai *unire fără puteri!*

Lipovenii decâte-ori privesc la școlă, ar trebui să se inspireze de geniul moșului Gligor Filip, și să gândească, că mare răvaș au de-implinit. Da, că de se 'nspirau ei mai mult de acésta dela 1818, acea școlă trebuia s'ajungă ađi, decă nu mai mult, baremi un gimnasiu.

Așă lipovenii cu școlă lor.

*

Cu noi in școlă umblă și un copil, pe care noi aveam obiceiul a-l numi Ursu, pentru că eră tare șod și ne făcea ris, de ne țineam de fole. Așă bună-óră, când vedeam că nu scie, ceea ce nu eră ăi lăsată dela Dđeu, sē nu se 'ntēple. Când venia rēndul pe el, ca sē citească și vedea pe tata stānd cu mātusa la spate, i-se sculau perii 'n cap și ochii-i scāpārau stele și pe obraz i curgea Murēș de lacrāmi și gura i-se 'nhidea, ca la părintele Zāhārie și nu mai putea ăice — cărc.

Noi, ceialalți școlari rideam de el (când nu ne vedea tata), ér el atunci nu mai putea de necaz și după școlă, decă putea apucā pe care-va din noi, se rēsbunā amar, căci erā tare și mare.

Tata nu ținea parte la nime, ci cu toți școlarii se purtā așă, după cum se convenia. Cu școlarii buni erā bun, cu cei leneși și rei, erā cel mai aspru. Așă se purtā și față de mine. De multe-ori me purtam și eu necuviincios, căci și eu eram pēcātos, cum e tot omul ce vine in lume. Dai incōci, dai incolo, mai faci o nefăcută și sacul se deslégā și pe mine, ba încă mai amar ca pe ceialalți școlari.

Mie mi-se pārea, că față de mine erā tata mai aspru. Cel puțin atunci eram in credința aceea, ce acuma, vėd, că a fost netemeinicā.

Darā sciți bine, me rog dv., că nēmurile se mai și sfādesc intre sine. Așă tata cu feciorul, mama cu fēta, unchiul cu nepotul. Sfada asta insē nu se pōte ăice, că-i din rēutate, ci fie-care tatā vrē norocirea copiilor sei, fie-care unchiu vrē s'audā numai bine despre nepotul seu și așă, când vede, că acela greșesce, il mustrā și-l invēță ca altā-datā sē nu mai greșescā. „Cine te sfādesce, te 'ndulcesce“, ăice ăicala.

Așă darā avea tata tot dreptul, ca sē fie aspru cu mine, mai ales in școlā și ferice de acela, care a avut cine sē-l ocārēscā in tinerețe, căci nu-i mai rēu, ca de acela, care ajunge sē-l cārtescā străinii și dușmanii la bētrānețe.

Când invēțam și me purtam bine, erā tata mai bun ca pita cu mine. De se ducea abună-óră la Arad, ori la tērg unde-va, nu venia cu māna golā. Sēu o turtā, sēu un corn, sēu alte cele me imbucurā. Și ce ăicēți dv.? Eram și eu lud la minte, ca și dv., când erați copii.

Eu eram cel mai mare 'ntre frați și trebuia sē me port er atāt mai bine. Pentru aceea, decă făceam sē plācea re-va din ei, sēu decă nu erau toți cu mine, atunci — *me-te bāete* — vai ș-amar de pielea mea.

Când sē 'ntēplā sē scap ec'asā de-acasā și sē merg și eu, erā ernală cu sania pe zāpadā, ori la dāniuš pe Miuș, sēu decă erā vērā la scaldā ori la rugā cu alți copii, mare că erā făcēturā, ca eu sē vin acasā cu stracā, aș rupte, acūș mājnite.

Câte-odată acūșam pe usā și — du-te bāete — sēu in ocolul bisercii, sēu trāgeam o raitā pe uliță cu alți copii și făceam multe și mai multe nēsdrāvānii.

Acūș ne rēsbunāte-un cerșitor in cale, ba ec'un

puiu de nēmt ori de jidov și noi aflam nod in papuș și vorbe de 'nmulțit.

Decă se 'ntēplā sē dām fāțiș cu tata și vedea purtarea nōstrā, tăcea mālă și se făcea, că nu ne vedea.

Dar ne scuturā el straele de colb, când ne prindea in școlā. Pe mine venia rēndul mai intēiu. Și plāngeam și ér uitam.

Mama-mi ținea parte, căci me avea in drag și or ce făceam, căută sē acopere dinaintea tatii. Si pentru aceea, când me vedea amārit și plāngēnd, plāngea și ea și eu me geluiam, ér ea me mājāia și me miluiea cu câte ceva.

Mulți dintre conșcolarii mei iși aduceau in strai de prānđ, căci veniau departe la școlā și mai ales ernală nu puteau merge acasā pentru ger. Unii-și aduceau pāne de sēcārā cu câte ceva pe lāngā ea. Dar erau și mai sārācuți, cari se 'ndestuliau și cu mālaiul gol, căci n'aveau altā merinde. Și, lucru de mirare, cei mai sārācuți și mai slab invēscuți erau mai roșii in față și mai sānētoși; pānā când unii din cei mai imbelșugati erau tēlfēzi la față ca cēra și acūș pātimiau, sēu de friguri, sēu de alte bōle, de lipsiau cam des dela școlā. Și eu, care aveam totdeuna pāziturā, nu me pré bucuram de sānētate.

Decă puteam pune māna pe câte-o bucāticā de pāne din casā, iute o vīriam și o dam cutārui școlar pe mālaiu. Pentru că sciți, me rog dv., cu cât e mai dulce mālaiul ca pānea. La noi se ăice, că „mālaiul e talpa căsii“.

Sērac român! El mājā la mālaiu și nici acela nu-i ticnesce totdeuna, căci de multe-ori și acela-l iau dārile cele multe din gura lui, ca sē procure „domnilor“ pāne albā.

Cum ăisei, imi plăcea și mie mālaiul de minune, și me miram, cum erau școlarii aceia așă de proști, de schimbau mālaiul cu pānea. Sciū acuma, ce-or fi gāndit ei despre mine. Dar bagsēmā vorba ceea: „ce-i străin, e și mai bun“ se adevēria și la mine.

II.

Imi aduc aminte, me rog dv., că odatā ăise tata cătrā mine, când venisem tocmai dela preumblare: „Pōrtā-te bine, fētul meu, sē invēți carte și sē nu mai faci nebunii, căci decă vei fi tu cel mai de laudā in școlā, te-oiu duce la Arad pe vapor și unchiu-teu iți va cumpērā ceva!“

Sē me fi vėđut, cum me purtam din acea clipitā, că de mult doriaș sē merg pe vapor și sē vėd Aradul și scieam, că uica Gheorghe se va bucurā și m'a dārui. De-atunci m'am apucat sē invēț bine la litere, la rugāciuni, scrieam și citiam sēra, incāt mama nu me putea culcā nainte de 9 ore, când venia tata din casinā. Me grābiam și de-aceea cu invēțatura, căci doriaș sē me 'ntrebe unchiul de pe carte, sē vėdā ce sciū.

* * *

Se apropiā Crāciunul și eu il așteptam cu mare sete. Și cum nu? Tata me invēță pe mine și pe mai mulți copii cātece de Irođi și multe de a le Nascērii. Sciți, cum se cāntā și pe la dv., la Crāciun.

Bucuria mea iși ajunsē culmea, când intr'o sēra vėđui pe tata cu un tēnc de hārtie 'n mājā intrānd in casā. Imi tot spunea el încă de mai nainte, că mi-a face comānac și script și la ajun vom umblā cu icōna.

Dupā ce-mi făcū comānac tot cu sfinți pe el și script frumos, și mi le dete, sē le vėd și eu, sārīam in sus de bucurie și inima-mi bātea ca nici odatā, și tot intrebam pe mama, că departe e moș Crāciun?

— Acum e pe la Arad, dragul mamii. Acūș vine la noi pe cal alb.

Decâte-ori vedeam un cal alb și pe cineva călare, cugetam că acum vine moș Crăciun. Dar amar me înșelam și totă ziua aceea eram fără voie.

În urmă ăr me mângăiam, căci mama mi-a dis, că peste 10 zile are să sosescă și moș Crăciun. Numeram zilele până 'n ziua a 9-a și me gătam și me purtam bine, ca să nu se mai supere tata pe mine.

Sera vădusem pe mama, lucrând la o straiță de pânză și o tot întrebam, că ce face, dar ea nu voia să-mi spună nimic.

În dimineața zilei următoare însă, țin minte, că me scólă mama de vreme, cum nu eram obișnuit, me îmbracă și-mi acată straița 'n grumaz. Eu me miram cu atât mai mult, cu cât auđieam strigând copiii pe stradă, ca nici odată în alte zile.

Nu trecu mult timp și niște copii intrară și la noi; ăr mama le da nuci, alune, grițari, colăcei, prune, mere și pere uscate și câte și mai câte.

Rugai pe mama să me lase și pe mine; ăr un copil mai mărișor me 'nvătă să dic:

— Bună neța lui Ajun,
Că-i mai bună-a lui Crăciun,
Că-i cu mei, cu purcei,
Fuge baba după ei!
Colăcei,
Rotunđei,
Nuci,
Că-s mai dulci;
Alune,
Că-s mai bune;
Grițari.
Că-s mai tari;
Cărnați,
Încărligați,
Că-s mai cu saț!

După ce 'nvetai și eu, ne duserăm cu toții și strigam în gura mare ca mai înainte.

Dacă căpeta ceva, mai adăugeam cu voce bună:

— Câte șindile pe casă,
Atați galbini pe mesă!
Nascerea lui Christos
Să ve fie de folos!

Ăr dacă porțile și vranitele se 'nchideau dinaintea noastră, ciuflicați mergeam mai departe.

La noi se numesce acest obicei *pizărare*. Copiii, cari umblă a pizără, precum și cele ce le căpeta atunci, se numesc *pizerei*.

Când m'am întors acasă ără ziua albă, și straița mea plină, de abia o mai purtam. Am dat din toate și celorlalți frați, cari numai ce se sculaseră și priviau cu mirare la mine. Totă ziua spărgeam la nuci, alune; cântând și ridând așteptam să se 'nsereze. Vremea mi se părea lungă și la urmă m'apucase uritul.

„Moș Crăciun e aci!” Când auđi din gura mamei acăsta veste, imi luai comănacul în cap și scriptul în mână și așteptam pe ceialalți, ca să mergem la colindat.

În urma urmelor sosiră și ei. Cel mai mare dintre noi purta comănac ascuțit și sabie și se numia Irod. Eu al doilea după el avui norocirea a me numi Valthezar și încă doi, unul Gaspar și altul Melchior. Noi, cești 3 din urmă eram maghii, cu script în mână și cu comănac cilindric. Mergend după stea și poposind pe la Irod, întrebam despre noul născut, împăratul Jidovilor, la ce Irod răspundea cu mirare, că nu scie și nu cunósce alt împărat afară de el.

După ce intram în casă, eu care purtam icóna nașcerii, aședam icóna pe mesă, ăr căsenii se grăbiau a o sărută. Incepeam apoi cântecele de stea și în urmă ne

spuneam orățiile, ăr unul umblă cu pixa după bani; și ieșeam borborosind:

— Nascerea lui Christos
Să ve fie de folos!

„Să ve fie de folos!” Cu acest echo ne petreceau cei din casă.

Afară ne aștepta un copil mai mare cu lămpașul în mână, pe care noi după obicei il numiam „epă”.

Am umblat pe la toate casele de frunte și după ce trecuseră 8 ore ne-am întors acasă.

Ne mai încălđirăm, căci ără frig mare și după aceea tata împărți banii și unuia i se cădea 95 cr. Bucuria noastră, căci atăția bani nu vădusem încă la noi în mână. Ș-apoi, me rog dv., vorba românului: „ce-i în mână, nu-i minciună” ne îmbucură și mai tare.

Eu am dat banii la tata, să-i păstreze pe când vom merge la Arad, ca să plătescă pentru mine pe vapor, séu decă-i mai bine, calea ferată. Mi-am lăsat numai 5 cr., căci și dela pizărare mi-au mai ramas, ăr atunci nu eram obișnuit a avé bani mulți.

Mesa se asternu și ne gruparăm cu toții 'n giurul ei pe locurile indatinat, povestind cu plăcere despre cele vădute și auđite în acea séra.

Dar scena nu se incheia încă. Unii colindători ies, ca alții să le ocupe locul și colindă pe mic și mare din casă.

Într'acestea un clopoțel, ce sună din afară, ne făcu să ne ascuțim urechile și să privim spre ușă. Vertepul (vișlaimul) intră 'n casă. Doue scaune și vertepul e aședat pe ele. Doi ingeri încep: „Mărire 'ntru cei de sus” (cântarea ingerilor), ăr păpușerul ne arată figurile drăgălașe ale ingerilor cu felinările aprinse. Și lingură și tot am lăsat pe mesă, căci ochii-mi nu se puteau sătură de minunile, ce le vedeau.

Între colindători am zărit pe Irod, pe cei 3 maghi, 2 ingeri, 2 păstori, păpușerul și în tindă sta epă.

Scena dintău se găta cu cântarea ingerilor. Irod cu cei 3 maghi produși de păpușer în scena a doua m'a pus în uimire. Căci nu scieam, să privesc la păpușe, séu la maghi, cari erau la divan cu Irod. Din vorbele lor mi-au mai rămas în minte cuvintele din urmă a lui Irod: „Mergeți, cercetați cu de-amăruntul până și prin respintirile căilor despre prunc și decă-l veți afla, să-mi vestiți și mie, ca și eu venind, să me închin lui!”

După aceea maghii cântară „cântări de laudă”, se închinară și-și depuseră darurile: aur, smirnă și tămăe în ieslele de peșteră; și povățuți de inger — fără să mai vestescă lui Irod — se întorseră pe altă cale în țera lor.

Irod — mănându-se foc și părjol — voi să afle cu ori-ce preț despre nou-născutul și omori toți pruncii mai mici de 2 ani, sócotind a ucide și pe împăratul Jidovilor. Rachila, o mamă evlaviosă, plângea amar pe fiul seu, căđut jertfă lui Irod, ăr un preot o mângăia. Vederea acestora me umplu ore-cum de gele și-mi făceam fel și fel de inchipuiri.

Ceva picant încă n'a lipsit. La capătul scenei un jidov apare cu o piele în spate, ce-a furat-o dela un păcurar, ăr păcurarul iute mi-l ajunge, mi-l imblătesce cu o măciucă și mi-l jócă jidovesce, il isbesce și-l trêntesce, de mi se făcea și mie milă de el, de și, cum v'am spus mai sus, me rog dv., nu me pré nărăviam nici pe vremea aceea cu jidovii.

Își spuseră orățiile și se 'ndepărtară — lăsând în mine impresiuni peste impresiuni, ăr după ce se cărară și alte rânduri de colindători, me culcai și totă noptea pizăram, spărgeam la nuci și alune, umblam cu icóna și priviam cu poftă la păpușile din vertep.

Sunetul celor cinci clopote dela biserica noastră, precum și durduitul tréscurilor, me sculară des de dimineță. Caut să me 'mbrac, dar haine nu-s ca 'n palmă. Dau incóci, dau incolo, intreb pe mama, dar nu-s și nu-s. Și „de unde nu-i, nici Dđeu nu ia“. Le-o fi 'nghițit pământul. Privesc spre feréstă și colo ce se vedé? Surtuc nou, jiletcă nouă, ciorapi noi, ciobóte noue, tot nou nou.

Mama dícea, că moș Crăciun le-a schimbat cu cele vechi, pentru că eram bun și silitor. Numai paltonul cel gros, dícea, că nu l'a aflat și așa nu l'a schimbat.

Bucurie nespasă a fost aceea pentru mine. Me 'mbrac, me caut și 'n drépta și 'n stânga, me uit in oglindă, căci, me rog, și eu cât de mic, țineam mult la mine. Numai cu fetele-mi eră rușine să prind vorbă.

Bag mâna 'n bozunare și când o scot, eră plină de hârtii. In hârtii alte hârtii, apoi bombóne și fel de fel de zăhăricale. Sciți, cum le place copiilor.

Cu voie bună și curățel îmbrăcat m'am dus la biserica, să vedă toți, ce mi-a adus mie moș Crăciun, de-acăruia daruri nici ceialalți frați n'au fost lipsiți.

*

Astfel trecură și sərbătorile Crăciunului și Anul nou și se 'ncepú șcôla. Căci, bine să sciți și dv., noi am avut la Crăciun vacație de 2 săptămâni.

Să me fi vėđut, cum scieam díce de pe carte, v'ați fi făcut cruce. Scieam díce și literile mici și cele mari și cele bisericesci și 'n sus și 'n jos, de-ți eră mai mare drag de mine. Apoi cum mai scieam scie cu grifla pe cea drăguliță de tábliță. Ba ce e mai mult, scieam și „tatăl nostru“ și „născătórea“ și „credeul“ și „numeri“ de-a rostul. Pe Paști am invėtat să cânt „Christos a inviat“ și am đis și „Apostolul“, er moș Prota me dărui cu un taler.

Er „Joi după Paști“, dícea tata, „că vom plecá la Arad“. Vestea asta din nou me imbucură și abia apucam se fie Joi.

In sfirșit sosi și điuva mult dorită și eu eram gata de plecare. Tata me luă de mână până la gară.

Mașina șueră, cupeul se deschide și ecă-me in el. Sėmnul de plecare s'a dat și 'n o óră și jumătate zării pe uica Gheorghe pe peronul din Arad.

După doue đile de petrecere m'am intors acasă, impreună cu tata, încărcat de daruri pentru mine și pentru frații mei, și de aci nainte me purtam tot mai bine din đi in đi.

* * *

Esamenul se apropiá. Pentru sirguință și purtare bună am fost láudat și premiat. Și toți, căți au fost de față la esamen, și m'au auđit — dícend de pe carte — spuneau, că eu am sciut mai bine intre abecedariști.

Alesandru Tuducescu.

R ê n d u n e l e e.

(După Béranger.)

Voi mai revėd odată încă,
O, păserelelor voióse!

Voi, care 'n cântul vieții mele
Mai puneți note-armonióse.
Voi ce-ați fugit de vremuri rele,
Aveți speranța de amic;
Dar eu ce zac in lanțuri grele,
De sigur nu mai am nimic!...

Și voi veniți din țera mea...
Ce?... Nu-mi vorbiți nimic de ea?...

Eu v'am rugat de multă vreme,
Să-mi povestiți o amintire
Din valea unde altă-dată
Copil, tráiam in fericire.
In tine vale scumpă-odată
Visam un dulce viitor,
Privind cum apa cea curată
Țișnesce 'n spumă din isvor.

Voi ați vėđut acea vălcea
Și nu-mi vorbiți nimic de ea?

Acele dintre voi născute
Sub streșinile casei mele,
De sigur c'a vėđut o mumă
Cernită ađi de chinuri grele;
Ea vėrsă lacrimi cu 'nfocare
De dor muncită... negreșit,
La ori-ce sgomot i se pare,
Că-s pași fiului iubit.

Voi ați vėđut pe muma mea
Și nu-mi vorbiți nimic de ea?

Și sora mea cea mult iubită
Chiar astăzi se mărită — póte,
Er eu in lanțuri de robie
In țeri străine trag de mórte!
Și-atăți scumpi prietini din pruncie,
Ce 'n luptă m'a 'ntovarășit
Și-au revėđut părinți, soție,
Amici și rude ce-au iubit?

Voi ce-ați vėđut amicii mei,
Ce? Nu-mi vorbiți nimic de ei?

Dar peste-a lor cadavre mute
Dușmanul póte-și face cale!...
Și el incalcă casa noastră
Și érba verde de pe vale!
Er eu captiv in țeri străine
Nu pot de cât să plâng amar,
Pe când m'aștepți mereu pe mine,
Iubită mamă, insėdar!

Și tu, iubită rėndunea,
Nu plângi?... Nu plângi durerea mea?

Ioan N. Roman.

Tutunul (tabacul.)

Tabacul forméză un mijloc de plăcere, de aceea aparține clasei condimentelor. El dintre tóte plantele narcotice (amețitóre, amortitóre, imbėșitóre), este cel mai respândit pe suprafața pământului, asemenea cartofilor intre plantele nutritóre. Se dá cu socotélă, că după sare tutunul este care se consumă in tótă lumea in cea mai mare intensiune.

Trei forme sânt, in cari tabacul vine intrebuintat: se fuméză, se inspiră séu trage in nas și se mestecă. Mestecarea tabacului intre dinți, in cavitatea gurei, este o datină spurcată, carea in tótă Europa n'o găsim decât la clasa miseră a proletarilor; cu deosebire domnesce la marinari și đileri. Tabacul de nas este plăcere claselor mai avute, deórece e mai scump. Ómenii bėtráni au o deosebită inclinare spre acésta patimă. „Prisarea“ nu e datina românului, și decă ici-colea clasa

Mama și copilul.

inteligentă trage în nas pulberea de tabac, acest obicei neestetic l'a primit dela nemți.

Efectele ce tutunul eserează asupra organismului sânt aceleași ori în ce formă se întrebunțază, decizător este cantitatea și calitatea tutunului. Substanțele chimice aflătoare în tutun, de cari sistemul nervilor este influențat, sânt *nicotina* și *oleurile eterice*. Nicotina e din cele mai puternice otrave. O singură picătură ajunge spre a omori un câne. Hotențoții cu nicotină invențeză șerpil. Foile de tutun conțin nicotină dela 2—8 la sută. Tutunul cel mai fin are mai puțină nicotină. Bunătatea tutunului zace nu în tărâia sa, ci în aroma ce o respândesce. Simțomele ce se presint în urmarea fumatului necumpetat sânt, asemenea semnelor ce de regulă se ivesc la ómenii otrăviți: grăță, vșșatură, urdinare, tremur general, convulsioni, paralisă, întepenire; ăr în casuri de tot grele urmază mórtea. Cine are datina sș fumeze, pentru moment nu simte nici un efect stricacios al fumatului, căci organismul curënd se obicei-nuesce cu ori-ce otravă, ce cu incetul i se încorporază. O conturbare în aparatul digestiunii mai mică sêu mai mare nu lipsesce nici unui fumător pătimaș.

Fumatul e în mai mare grad vătămător decât prisarea sêu chiar mestecarea tutunului, din cauza că fumul se viresce cu inlesnire în țesături și se absôrbe repede în sânge, pe când aceeași cale sucului sêu pulberea tabacului o face mai anevoie. Indoit vătămător este tutunul atunci, când mai multe persóne adunate într'un local închis, în cărcime, cafenele mereu fumază. La asemenea ocațiuni același fum va fi de repetite ori înspirat în plămâni și pe o scară mai întinsă primit în sânge. Gătlejul se uscă, prin ce se produce o sete mare, carea de obicei va fi stempêrată cu beuturi spirtose; așa se nasce beția indoită: de tutun și de alcool, spre ruina sănătății a pungei și a moralului.

În periodul creșcerii, va sș dicită până la 24 de ani ori-ce încercare de a fumă se resimte adânc în organism. Copiii fumători, în nepriceperea și ușorătatea lor, lucrază sistematic la stórcerea sucurilor vieții. Fumatul moderat, va sș dicită puțin, de tutun ușor, din pipă lungă, în aer liber, ómenilor sănătoși de o construcțiune robustă nu li face rău. El presintă și unele avantaje, căci inlesnesce digestiunea, desinfectază gura, promovază lăpêdarea tusei și liniesce spiritul ațit. Mai puțin vătămător e fumatul după mész, când stomachul este în lucrare și tóte vasele ce pörtă sucurile vitale sânt pline cu materii nutritóre. Atunci nicotina nu ușor se absôrbe, nu provócă mari turburări. Fumarea pe nemâncate mai curënd provócă semnele otrăvitoare ale nicotinei: grăță, amețelă, vșșături. Fumatul necumpetat vatemă sănătatea, timpesce mințea, răpesce timpul și golesce punga.

Fără-de-legi higienice. Prisarea pulberii de tutun mulți o fac în credința că prin umeđelile ce stórc din nări, se derivă unele materii rele dela ochi, și astfel se întăresce vederea. În tot casul prisarea e o datină mai puțin vătămătoare sănătății și gustului estetic, decât mestecarea tutunului în gură („ținerea băgăului“). Acesta din urmă o fac cei mai mulți, la început pentru a combate durerea dinților, mai apoi se nasce patima, carea de regulă merge mână în mână cu patima beției de vinars.

Tot ca doctorie, (medicament) poporul nostru întrebunțază foile de tutun contra junghiurilor, aplicându-le pe locurile suferinde. Decă pelea n'a fost jupuită, ci curată nevătămată, atunci acest mijloc de casă nu póte face rău, ba în unele casuri ajută prin amortțirea durerilor. Însé tutunul în ori-ce formă, fie ca fóie, ca pulbere sêu ca suc, adus în *coatingere de rană* sêu cu o bubuliță cât de neinsemnată, inficieză sângele și *bolnavul móre otrăvit de nicotină*. Câți copii n'au fost astfel omoriți din ignoranța părinților!

Dr. G. Vuia.

S o n e t.

aveniri încântătoare,
Ce junefa-mi insoții,
Alinați dorul meu mare
Și durerea-mi potoliți!

În abisul de durere,
Unde ađi sânt afundat,
În voi aflu mângăere,
Ideal necugetat.

Decă voi n'ați fi în lume,
Sș-mi vorbiți de blându-i nume,
Chinul greu m'ar fi uscat.

Și 'n mormântul rece 'n care
Ne vom duce fie-care
Eu de mult aș fi intrat.

B. V. Gheorghian.

Despre importanța educațiunii din casa părintească.

— Studiu pedagogic, după S. Smiles. —

Sistemul educațiunii își are basa în casa sêu mai bine în influința mamei asupra familiei. Casa părintească este școla cea mai bună a caracterului ce are a se formă, pentru că aci primele impresiuni primite dela părinți sânt de importanță și nestrămutabile în viața fie-cărui individ.

~~Aci principiile bune plantate cu diligență și precauțiune, capetă rădăcini, produc fructe și ele încetă numai odată cu individul.~~

Un proverb dicit: „Moravurile bune formază pe om“, — altul ărș: „Principiile bune formază pe om“, al treilea însé și mai bun dicit: „Casa părintească formază pe om“, — pentru că educațiunea din casa părintească formază nu numai moravurile și principiile, ci și caracterul individului. În casa părintească se deschide inima, se deșteptă priceperea, și caracterul se formază spre bine sêu spre rău.

Din acel isvor fie curat sêu necurat isvoresc principiile și regulile, care ocupă și dominază societățile.

Semênțele principiilor bune semênate în inima pruncului resar și cresc în lume și devin principii publice. Astfel vedem că națiunile se formază pe principiile și caracterele generațiunilor crescênde și ele influințază puternic asupra ómenirii.

Jules Simon, în tractatul seu despre *detorințe*, dicit „Virtuțile cetățenesci, care nu provin din casele părintesci, se consideră drept virtuți teatrale. Cine nu poșede o inimă iubitoare de pruncii sei, acela sș nu dicită că iubesc ómenirea“.

Este ordinea naturală, că viața casnică preparază pe cea socială, și că inima și caracterul trebuie mai înteu sș formeze în casa părintească. Aci indiviđii familiei sș se tracteze în detaiu și sș primescă forma, cu care sș pășescă în societate.

Așă dară casa părintească este școla cea mai cu influință a civilizațiunii. Ea în general depinde dela individualitatea membrilor societății. Decă aceștia sânt bine sêu rău educați, și comuniunea care dênșii o formază va fi în cultură și umanitate, sêu innaltă sêu decăđută.

Prin urmare, educațiunea omului trebuie influințată încă din copilărie prin impregiurări bune morale.

Ni este cunoscut, că omul pășese debil în lume și depinde în privința nutririi și educației sale de la aceia cari îl impresură. Dela prima suflare se începe și educațiunea sa, și la acesta este chieată mamă.

Educațiunea dela început este intuitivă, pentru că pruncul învătă prin simpla imitațiune fără încordare, și așa primul dascal al pruncului este exemplul.

De și la aparință s'ar consideră ca neînsemnate influințele din copilărie, care contribue la formarea caracterului omului, totuși acelea sustau tare în viață.

Caracterul pruncului este simburul bărbatului, și educațiunea ulterioară este numai un vestmânt, căci forma cristalului rămâne tot aceeași. Un poet dice: „Pruncul este părintele bărbatului”, — eră Milton scrie: „Copilăria arată pe bărbat, precum se arată ziua de dimineață”.

În casa părintescă se sémână virtuți seu viciuri, care destină caracterul omului pe viață. Pruncul pășind în lume, își ațintese privirea asupra acelor lucruri, cari-l impresură, îl surprind și-l uimesc. Mai înteu el se indetulesce cu vederea, după aceea începe a cunoșce, a observă, a asemăna, a învătă, a concepe idei și impresiuni, și așa sub o conducere bună el face progrese miraculoase.

Inima pruncului este simțitoare și primitoare de impresiuni, prima schinteie ce se aruncă în el, se aprinde ușor. Astfel ideile se desvôltă și rămân neșterse. Se dice, că Scott din copilărie ar fi primit aplicarea cătră literatura baladelor, și aceea ar fi provenit de acolo, că mamă sa și bună sa pe timpul nainte de a învătă a scrie și ceti, i enarau cu predilecțiune balade.

Prin urmare, copilăria este o oglindă, care tipurile ce le-a primit mai înteu le redă mai târziu în viață. Primele impresiuni însoțesc pe prunc în viață; prima ~~baucio~~, prima durere, primul rezultat, prima nenorocire, primul op, primul desastu, colorază fața vieții sale.

În decursul acestui timp se desvôltă temperamentul, voința, moravurile și caracterul, dela care în următorii ani depinde fericirea fie-cărui individ.

Esemples au dovedit, că omeni inteligenți și erudiți, cari în tinerete nu au primit independința caracterului firm nepetat, mai târziu impresurați de dîlnice necuviințe, între înmoralități și trivialități, au decădut moralmente și au devenit ridiculi. Cu cât mai vortos trebuie să decadă tinerimea între astfel de impresiuni înmorale!

Este peste putință ca între necuviințe, impertinente și miserabilitate să se redice o natură nobilă, care să eviteze răul și în inimă să afe curăție.

Și aceea putere independința morală, care i face buni și virtuși, o primesc membrii familiei în casa părintescă. În casa, unde dominază spiritul iubirii și al detorințelor, unde mîntea și inima conduc rațional, acolo toate se îndrăptă spre bine și folos, acolo se așteptă fericire completă, pentru că membrii acelei familii imităză și pășesc în urma părinților lor, și cu capul ridicat înving greutățile și necuviințele dîlnice, și stăruiesc pentru prosperarea lor și a omenirii.

Din contra acolo unde pruncii sînt impresurați de nesciințe, egoism și trivialitate, acolo pe nesciute ei adoptază tot asemenea caracter, și ei devin proști, brutali, fără simțiri, spre stricarea societății și a omenirii.

Pruncul nu învătă decât numai imitând. Tote sînt pentru densus un model de portare, de mișcare, de limbă, de moravuri, de caracter.

Cea mai importantă eră de viață a unui om este copilăria, în care densus în societatea altora își primește forma și-l marchază peste totă viața.

Educatorii lui cei dinteu sînt mai puternici și mai influinți, și decât totă viața noastră este o școlă continuă,

și noi ne-am puté numi navigatori ai lumii, vedënd și cunoscënd toate; dară totuși influința educației prime va fi în noi cea mai constantă și decidătoare de caracterul nostru.

Pentru aceea este de mare importanță și necesitate eseemplul în educațiunea pruncului, și decât vom se formăm caractere frumoșe, trebuie necondiționat să le întindem și modeluri frumoșe, care în continuu să ste sub privirea pruncului, și acelea modeluri trebuie să fie mamele.

Georgiu Herbert dice: „O mamă bună valorază mai mult decât o sută de învățatori”. Ea în casă este magnetul tuturor inimilor, pe ea toți o imităză, și aceea imitare este o lume de învățatori.

Așa dară eseemplul este mai mult decât o învățatură. El este o instrucțiune prin fapte, este o învățatură fără cuvinte. Învătăturile bune cu eseemple rele produc forte puțin folos, pentru că eseemplul află ascultare și nu învățatura. Ba cutez a dice, că o învățatură, care stă în contradicere cu acțiunea, este mai rea decât inutilă; pentru că ea servește numai spre a învățat poltroneria și fățărăia. Chiar și pruncii cunosc înconșcința învățăturilor contradicătoare cu eseemplul, și învățăturile unui părinte, carele una dice și alta face ușor se preved.

Prin imitațiunea faptelor bune se formază încet, dară sigur, caracterul pruncului, și cu cât ele se produc mai des, cu atât devin mai vigorose, prefăcându-se în îndatinări, care decid asupra aplicărilor omului spre bine și formază caracterul seu.

Am dis cumcă mama este educătorea mai influentă asupra caracterului pruncului, și că eseemplul ei cel bun în cercul familiar este de mare importanță. Și pentru ce acesta? Este lesne de priceput, decât vom consideră că vatra părintescă este agrul, peste care mama este proprietară și sub a cărei ingrigirii se cultivă.

Puterea mamei asupra familiei peste care dominează, este nemărginită și la ea toți privesc. Ea este centrul, dela care purcede căldura și nutrirea, și eseemplul ei necontentit stă sub privirea pruncilor ei, cari o observă și imităză.

Covlei asemăna influința de eseemple și idei care de timpuriu s'au plantat în inimă, cu literile ce se taie în cogia unui pom tiner, ce cu timp cresc și se lătesc. Ideile plantate în inima pruncului sînt asemenea sémênței aruncate în pământ, care după ce resare, creșce în acțiuni, principii și datini.

Astfel trăiesce mama în pruncii sei în continuu. Ei primesc manierile, limba, conduita și modul de viață al mamei, și caracterul ei se reproduce visibil la prunci.

Acesta amóre de mamă este providința visibilă a genului nostru, influința ei este statornică și universală. Ea se estinde din generațiune în generațiune și este conducătoare în viața noastră.

Astfel ne vedem adese aruncați în lume și impresurați de grige și ispîte, și în acelea ore neliniscitoare revenim cu spiritul la amorea de mamă, în care aflăm mângăere, decât nu îndreptare. Ne aducem aminte de cuvintele și intențiunile bune date prin sfatul ei, care le-au plantat în inimele noastre, și ele ne rămân ca niște suveniri plăcute și binefăcătoare pentru noi.

Nu vom dice pré mult când vom afirmă, cumcă fericirea seu nefericirea, priceperea seu nepriceperea, cultura seu barbaria depinde în mare parte dela eserciarea influinței mamei asupra familiei.

Emerson dice: că influința unei mame bune contribue în măsură forte mare la civilisațiune; și noi putem dice, cumcă viitorul îl primim în persóna pruncului de pe brațele mamei. Ce va fi din acel prunc atérna

principalminte dela cultivarea lui prin primul seu crescătoriu.

Am ȃis că mama valor z  in educa iune mai mult decât al ii o sută,  i  t  pentru ce : bărbatul este capul,  r  femeia inima omenirii.

El este judecătoriu, ea este simt m ntul : el este puterea, ea este atrac iunea, dec rea  i m ng area omenirii.

Bărbatul conduce inteligen a, femeia cultiv z  simt mintele, care destin  caracterul bărbatului. Ea ne inv t  a iubi,  r  el a ne cunoșce,  i așa devenim la inteligen a  i manieri frumoșe, care ne decor z  individualitatea.

O astfel de influința in educa iune aflăm in viața s ntului Augustin. Tatăl seu, un măestru s rman, superb de capacitatea fiului seu, se sirguesse din t te puterile pentru sus inerea fiului seu la studii,  r  mama sa Monica se nisuesce pentru nobilitarea inimei sale. Ea cu am rea indatinat  il sus ine in cur tie,  i când au ise că fiul ei alunecase pe căi rătăcite, plină de dureri  i ingrijiat  nu a incetat a se rog  lui D eu pentru indreptarea fiului ei.

Astfel invinse am rea, căci fiul ei s'a corectat  i indreptat.  i când bărbatul ei mai t rziu murise, Monica impresionată de am rea c tr  fiu, se mută la Milano, la fiul ei, ca acolo să veghieze de d nsul. Se  ice, că sfaturile  i exemplul ei au influin at f rte asupra lui şi i-au destinat caracterul distins.

Mai s nt  i alte asemenea exemple din vie a despre influința educa iunii, care mai t rziu au adus fructe cuviincio e după un period  re-carele de egoism  i alte păcate. P rin ii s'au nisuit a desvolt  in ei un caracter firm nepătat, dar  se părea că nisui tele lor nu vor av  rezultate imbucurătoare.

Adese se int mpl  că t rziu după mórtea p rin ilor nisui tele lor a a rezultate dorite.

Astfel de exemple ins  se pot consideră numai ca excepțiuni. De regulă, precum in primii ani ai junetei se form z  caracterul, astfel rem ne de comun  i in timpul maturităţii. Scriitorul Gretry vorbind despre importanta femeii,  ice cumcă o mamă bună este un cap de operă al naturei.  i are dreptate, pentru că mamele bune eserci z  mai mult decât ta ii la reinoirea continuă a omenirii, cur tind prin influința lor miasmele rele din aerul moral al casei,  i nutrind spiritul omenesc numai cu aer bun. Ele prin un temperament bun, prin bl nd t   i amóre, conduse  i de inteligen a sciu a atrage  i a indreptá, sciu a indemn  spre bine  i a produce bucurie perpetuă, astfel ca in cas  să domnesc pacea  i indestularea, care prosper z  b rb tia caracterului omenesc. Chiar  i o casă săracă, care este condusă de o femeie virtu s , diligentă  i amabilă, se preface intr'un loca  princiocios de virtu i, in care atrac iunea lasă după sine suvenirii prețioșe neuitabile.

Astfel casa p rint esc  este școla cea mai bună, nu numai a tinerimei, ci  i a b tr nilor. Tin ri  i b tr ni inv t  aci a fi voio i, a se predomină, a fi indulgen i, ascultători,  i fie-care a- i implini datoria.

Despre mama lui Georgiu Herbert se  ice, că d nsa nu er  strictă cu pruncii sei, ci cu bl nd t   i amabilitate ocup ndu-se de educațiunea lor, intru at ta o iubiau, inc t petreceau mai tot timpul cu d nsa,  i a a prin măestria atrac iunii respective a amabilităţii ei, pruncii ei cu bucurie  i voie necontentin  inv tau pe neştiute manieri  i inv t turi folositoare pentru viitorul lor.

Din acest exemplu inv t m că vatra p rint esc  este adevărata  col  de polit t , in care femeia este chie-mată a predă instruc iuni practice.

Precum ins  casa p rint esc  este  col  in care se

form z  caracterul individului, tot asemenea ea p te fi  i ruina aceluia.

Nenumerate exemple ne dovedesc ac sta,  i anume le intimpin m intre copilărie  i b rb tie. C te b le  i suferin e morale au provenit dela mame  i educ toare rele, care au stricat societ ti! Un prunc crescut sub influința unei mame neesperte  i netrebnice, peste t t  via a sa trebuie să fie r u.

Adese vedem mame trândave  i p c to e, in ac ror cas  domnesce c rt , g lc v ,  i neindestulare,  i acolo nu p te fi un loca  de bună crescere, căci vedem numai miserabilitate,  i cei cu simtă bun fug de astfel de loca  ; dar   i pruncii, cari s nt at t de nenorocoși a- i primi crescerea in astfel de case, se impilez   i chil vesc moralmente  i devin numai o povară pentru d n ii  i societatea omenesc .

Napoleon Bonaparte  icea, că portarea cea bună seu rea a pruncului depinde numai dela mame. El  nsu i  nsu esce in mare parte cultivarea voin ei, energiei  i predomin iunii sale influinței mamei lui. Un biograf al seu sus ine, că nimenea nu putea influința asupra lui decât numai mamă-sa, care prin un amestec de amabilitate, strict t   i dreptate i inspiră amóre, respect  i ascultare.

Intr'un raport din Anglia cetim, că in fabricele mari, unde mul i prunci se ocupă cu lucrul de mână, directorii n'ainte de a primi pe care-va in fabrică, se inform z  despre caracterul mamei,  i decă raportul este favorabil, se presupune cumcă acel prunc va av  portare bună,  i nici odată nu intr b  de caracterul bărbatului.

S'a făcut şi acea esperin , că tata p te fi rău, immoral, desfr nat,  i pruncii s  devină buni, f c ndu-se  meni onorabili, dar  numai atunci decă mama a fost o femeie intel pt   i simtitoare : ~~din contra decă mama a fost rea, imorală,  i desfr nat , f rte arare-ori s'au int mplat ca pruncii să fi fost buni, de  i tata er  onorabil  i diligent.~~

Partea cea mai mare a influinței, pe care femeile o esercită asupra educa iunii  i formării caracterului individului, rem ne de după natura lucrului încă tot misterio s , dar  totu  este recunoscut cumcă d nsele s nt chie-mate in cercul familiar ca prin nisui te continue  i perseveran  indulgentă, s  conducă pe individ pe calea datoriilor. Victoriile mamelor c stigate pe terenul educa iunii f rte arare-ori se spun, pentru că ele se report z  la viața privată, intre zidurile unei case. Despre mame de renume arare-ori se vorbesce, ceea ce este f rte de regretat, pentru că d nsele ar merită mai mult  aten iune, decât b rba ii mari.

Un scriitor frances  ice despre femei : „Este adevărat, că femeile nu au produs nici un cap de operă, ele nu au scris nici o „Iliad “, nici un „Jerusalim eliberat“, nici un „Hamlet“, nici un „Paradis perdut“, nu au compus nici un „Mesias“, nu au inventat algebra, nici telescopul, nici locomobilul, dar  au lucrat alte lucruri mai mari  i mai bune, pentru că pe bra ele lor au fost crescu i  i educa i b rba i  i femei virtu ose, produc iuni magnifice ale lumii“.

Washington er  abia de 11 ani, când tatăl seu a murit  i mamă sa deveni văduvă. Acea femeie er  de un caracter escelent, nici odată confus  in afaceri economice  i er  un model de econom  bună. Ocupa iunea ei de a conduce  i a educă bine pe fii ei, a port   i a chivernisi bine o economie estins , i-au o elit puterile,  i t te le-au implinit cu un rezultat escelent. Ea a sciut a invinge t te obstaculele obveninde prin ra iune s n to s , prin perseveran , prin amabilitate, prin zel  i diligen   i prin precau iune,  i ea i i primi resp-lata frumo s  pentru ingrigirea  i ostenelele sale, că toți pruncii ei crescură in cele mai bune prospecte

pentru viață, — și dobândi dela posteritate cinste și respect.

Biograful lui Cromwell vorbește puțin despre tata protectorului, cu atâta însă se oprește mai îndelungat la caracterul mamei sale, pe care o descrie ca pe o femeie de putere și curajiu străordinariu. El dice: „Acesta femeie posedea aptitudinea glorioasă a se ajuta singură pe sine, atunci când i lipsia ajutoriul străin, și in cea mai mare nenorocire era indestulată și dreptă, spiritul și energia ei era tot atât de mare, ca și blândă și răbdarea ei; ér devisa care o decoră era onestitatea și amorea care însușiri frumoșe au condus'o până la mormânt și le-au testat fiilor ei“.

O epistolă a unei mame adresată fiului ei, carele era la studiu in Paris și învță pictura, sună astfel: „Decă m'ai puté vedé cum îți sárut tipul și după un timp éras il reiau in mână și cu lacrimi in ochi te numesc „fiul meu cel iubit“, ai puté pricepe cât imi este de greu a me servi de limba seriósă a autorității și a-ți procurá momente intristătoare; lucréză cu diligență și fi modest, și decă in emulațiune pe care-va il covêșesci, comparéză succesele tale cu natura séu cu idealul sufletului teu, și vei fi scutit prin acel contrast, care ti se va aréta, de iritațiunile superbiei și ale pretensiunilor tale“. Și efectul acelor impresiuni a fost roditor.

Astfel trăesce puterea exemplului bun din generațiune in generațiune și sustine lumea intr'o stare tineră.

Pe când însă o mamă póte induplica spre bine sufletul poetic séu artistic al unui fiu, tot asemenea impresiunile ei asupra aceluia pot fi și rele. Astfel de trăsuri caracteristice degenerate observăm in scrierile Lordului Byron. El era in propusul seu adese brusc, la mânie aprindător, in spiritul seu contradicător și provocător. cu un cuvânt el era foarte iritabil și nervos, care însușiri le-a eredit in mare parte dela mamă-sa cea vehementă, capriciósă și foarte iritaveră. Se dice, că între dênșii era certă foarte des, și in mania ei a-runcá după dênșul ce-i venia la mână. Acesta tractare nenaturală stérni in viața Lordului Byron acelea monstruosități, care l'a inveninat și chilăvit spiritual-minte.

Am đis că mama renumitului Washington era de o capacitate străordinariă și pricepută in toate afacerile de casă. Un astfel de talent pentru toate afacerile este nu numai de dorit la secul femeiesc, dară și o necesitate simțită intr'un grad óre-care, pentru priința și prosperitatea unei familii bine conduse. Ocupațiunile necesare prefăcându-se in îndatinări și aplicate in viața practică produc in familie ordine, organizare și îngrijire, și in toate acestea impregiurări conducerea unei familii și a casei este de mare importanță, pentru că ea recere metod, acurateță, organizațiune, diligență, cruțare, ordine, tact, cunoscință și aptitudine de a potrivi mijlocele cu scopul.

In acestea zace ființa capabilității in ordinea afacerilor. Pentru acea trebuie să scie femeile să conducă bine toate afacerile apartinetóre de casă, ca să producă prosperarea și fericirea, și să planteze in membrii familiei acelea îndatinări de ordine și metod, intocmai ca bărbații cum se ocupă cu meseria și chiemarea lor.

Până acuma s'a đis, că acestea calități nu sânt necesare femeii, este de ajuns când bărbatul le poșede. Dară nu este așa. Să luăm d. e. aritmetica! Un bărbat învățând bine aritmetica, in viața este un bărbat capabil și vrednic, și pentru ce? Pentru că el a învățat metodel, acurateța, valoarea, proporțiunea și raportul.

Acum să ne întrebăm câte fete învăță bine aritmetica? Fórté puținé. Și care este consecința? Acea,

că devenind ele socii, nu sciu nimic din matematică, nu sciu nici a adaugá, nici a inmulți, și așa nu sciu portá socóția despre percepțiune și erogatiune, și fac un șir de greșeli, dela care provin adese certe și confusiuni casnice.

O femeie, care nu se pricepe la conducerea economiei casnice după principiile socotelei, aceea din pură nesciință trebuie să comită greșeli și resipiri, prin ce suferé pacea și buna înțelegere din casă. Metodul recere punctualitate, prin urmare a doua calitate însămnată a femeii.

O femeie nepunctuală cauzéză neindestulire, pentru că ea răpescé timpul și nu poșede interesarea de a se ocupá necontentit.

Se dice, că pentru un bărbat timpul este mai scump, pentru o femeie însă metodel este mai scump, pentru că el produce in casă indestulire, pace și fericire.

A doua calitate frumoșă atât a bărbatului, câtu și a femeii este prudința, pentru că ea este o înțelepciune practică, care resare din o judecată cultivată. Ea ne învță in toate afacerile noastre ce este potrivit și cuvințios și judecata ei cumpenitóre ne învță cum și ce să lucrăm. Ea calculeză mijlocele, timpul și metodel produțiunii noastre, și ne învță din esperiință cum să ne organizăm cugetările noastre.

Din acestea și multe alte motive, este necesariă pentru femeii cultivarea bunei rândueli din casă, ca să fie spre folos și ajutoriu bărbatului și familiei, cum și a-i cultivá și partea intelectuală, ca să fie totodată și educatóre bună pruncilor, și să scie cu gravitatea capabilității impune și da directivă in toate afacerile din casă.

Numai amorea instinctivă nu este de ajuns pentru femeie, pentru că instinctul, care légă creațiunile la olaltă, nu are trebuință de cultivare, însă înțeligința, care este necesariă in totdeauna familiei, trebuie cultivată.

Provedința a concređut femeii să ingrigescă cu diligență despre sănătatea corpului și să veghieze asupra înțeliginței, pentru că in natura omenescă zace principiul moral și intelectual.

Așa dară prosperitatea sănătății corporale și intelectuale se ajunge prin educațiunea femeii, pentru că ea este chiemată a conlucrá in acord cu legile naturei; și spre a puté urmá acelora este de lipsă să le cunoscă. Fără cunoscerea acestor legi, amorea mamei pré adese rămâne fără remunerare.

Este un adevér recunoscut, cumcă rațiunea, cu care atât bărbatul, cât și femeia sânt inzeștrați, este destinată pentru folosire și esercitare la funcțiunile minții, și acea facultate nu s'a dat omului fără scop. Un proverb dice, că creatorul a fost totdeauna darnic, dară nici odată risipitor. Pe femeie nu a destinat'o Dđeu să fie numai un instrument séu o petrecere bărbatului, ci ea esistă pentru sine, și pentru alții, și datorințele ei spre a-le implini in viața ca o chiemare i impun a-și cultivá mintea și inima.

La romani lauda cea mai mare se dádea matrónelor nobile, când ședeau acasă și torceau. In timpurile noastre s'a đis, că femeia să aibă numai atâta cunoscință din chemie, cât să-și scie fierbe óla, și să scie din geografie atâta, cât să-și cunoscă păreții casei. Lordul Byron pretindea ca in casa unei femei să se afle cel puțin o biblie și o carte de bucatărie.

Acesta opiniune despre caracterul și cultura femeii este tocmai atâta de neînțelésă, ca și de altă parte opiniunile estravagante ale altora, cari pretind, ca femeia să fie așa de educată, cât să emuleze cu bărbatul și numai in secs să se deosebescă, să poședă tot acelea drepturi cetățenesci și politice ca și bărbatul.

Este adevărat, cumcă dela femeie se pretinde și o cultură înaltă intelectuală, dară în raport cu acea cultură trebuie să se pună și datorită s'eu chemarea femeiei, ca așa să existe o armonie între datorile bărbatului și ale femeiei.

Prin cultura inteligenței, femeia va ști mai bine și mai nimerit judecă, va fi mai prevedătoare, va ști evita greșelile din viață.

În acel stadiu de cultură ea va poșede capacitatea de a introduce metode ameliorătoare în economia casei, și în totă privința ea va sta la un nivel mai înalt.

Prin puterea culturai intelectuale, femeia este în stare a cunoșce adevărul și a evita cursele iluziunilor și ale înșelăciunii; ăra prin educațiunea religioasă-morală femeia află isvôrele tuturor virtuților, și nu se lasă impresionată de influința vițioasă, susținându-și independința prin încrederea în sine, și asigurând astfel îndesulirea casei.

Să distingem bine, că decă voim a cultivă inteligența și caracterul femeilor în interesul prosperității omenirei, trebuie să avem în vedere fericirea femeiei și prin ea fericirea omenirei.

Bărbații nu pot prosperă spiritual și moralmente, decă femeile sânt în contra. Și decă starea morală a unui popor depinde principalmente dela educațiunea casnică a aceloră, despre ce sântem convinși, cumcă educațiunea femeilor trebuie privită ca un obiect de mare importanță națională, atunci trebuie să ne îngrijim cu deosebire despre progresul intelectual și moral al femeilor.

Dară nu numai caracterul moral, ci și puterea spirituală a bărbatului își află spriginul cel mai bun în curăția morală și cultura spirituală a femeiei; și cu cât acelea donuri se vor desvoltă mai perfect la ambele secse, cu atât societatea va fi mai armonică și regulă, și cu atât mai sigur progresul.

Când Napoleon I-lea s'a exprimat, că Franciei i trebuie mame, a voit să ăică, cumcă Francezii au trebuință de o educațiune casnică sub conducerea mamelor bune, virtuose și inteligente.

Și în adevăr întăia revoluțiune francesă a dovedit confusiunea socială, care a provenit dela immoralitatea femeilor, fiind caracterul lor degenerat. Morala, virtutea și religiunea erau atunci eschise, căsătoria pângărită, datorințele de mamă desprețuite, curăția și ordinea din familie și casă dispărute. Cu un cuvânt Franția nu mai posedă mame bune, și revoluțiunea fu salutată de cătră femei cu un entusiasm selbatic,

Și cari au fost urmările acelor scăderi? Desastrul, nimicirea țării prin lipsa de disciplină, ordine, predominare și respectare, cari sânt eflusul educațiunii rele din casă.

Influința mamei este pretutindenea aceeaș. Posițiunea ei înrăurază în tôte țările asupra moravurilor, manierilor și caracterului unui popor. Unde femeia este degradată și dejosită, acolo și poporul decade; din contra unde ea este moralmente redicată, acolo și poporul este mai cult și mai viguros.

Prin urmare, a instrui femeia însemnă a instrui și pe bărbat, a redică caracterul ei însemnă a corectă și îndreptă pe al bărbatului, a estinde cultura ei intelectuală, însemnă a estinde și a ascură libertatea și inteligența omenirii.

Paul Tempea.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindecate. —

(Înceiere.)

100) *Scârnă, scârnavie*. Cuvântul „scârnă” și „scârnavie” însemnă în graiul bănățenesc eschisiv numai: a) carne de trup viu de om s'eu animal, plină de putrețiune, plină de stricățiune, plină de carne vie etc., încât ți e grăză a te uită la astfel de trupuri, și te întorci cu aversiune scuipând și ăicând: oh! ce scârnă s'eu scârnavie; d. e. omul acesta (viu) e plin de „scârnavii” pe trupul seu, încât te îngrozesci de el; cănele acesta (viu) e o scârnavie, trebuie omorit; b) cadavre (leșiuri, ciocăuri) imputite, d. e. scârnavia acesta de cal din valea morii a imputit tot ținutul. Dicționariile romănesci nu cunoscest înțeles al cuvântului, ci spun cumcă „scârnă” și „scârnavie” ar însemnă: a) uritiune, necurătenie; squalor, foeditas, sordities lat.; schmutz, unreinlichkeit germ.; b) merda, excrementum humanum et animale. Dar acest înțeles al dicționariilor romănesci se vede însă numai un înțeles derivat, figurat, pentru care are limba română alte cuvinte, și este de cređut că semnificațiunea bănățenescă există și în Transilvania și România, numai că dicționariile sânt manche în acesta privință. Concepțiunea principală este așa dară la Românii bănățeni, precum vom vedé mai jos din etimologia cuvântului.

Di Miklosich: *Lexicon palaeoslovenico-graeco-latium*, Vindobonae 1862—65 pag. 844 derivăză cuvântul dela paleoslovenicul „skvrūna”: inquiramentum, pollutio lat.; unrath, befleckung germ. Di Cihac: *Dict. etym. daco-romane éléments slaves etc.* pag. 329 derivăză cuvântul din aceeași rădăcină paleoslovenică, adaugând și pe croat. „skernavan”: souillé fr., beschmutzt germ.

Dicționariul de Buda din 1825 derivăză cuvântul „scârnă” (scôrnă) dela „squalor” lat., ăra dicționariul Academiei române de Laurian și Massim, București 1871, pune cuvântul între cuvintele străine din glosariu, și-l deduce dela sanscritul „çacrit”: excrementum lat., combinând și pe grec. *σζωγία*: scoria lat.

Noi cugetăm cumcă cuvântul se derivăză din „caro-carnis” lat., va să ăică din „carne” cu prepusețiunea „ex-es-s” de unde se formăză „scarne” apoi „scârnavă”, cu semnificațiunea de: carne rea, carne stricată, putredă, imputită, fiind că „ex” are și semnificațiunea de un ce contrariu stării sănătoșe, normale, precum în „ex-lex” lat., care însemnă: factum contra legem (veđi despre „ex” cu atare semnificațiune aceea ce am scris sub „smintă” etimologia nr. 35.)

Dar etimologia noastră se spriginesce și prin asemenea formațiuni a limbelor romane, de ôre-ce în Burguy: *Grammaire de la langue d'oil*, ou des dialectes français aux 12 și 13 siècles, Berlin 1856 tom. III glosaire pag. 69 aflăm acharoigne, „caroigne” și „carongne” drept formațiuni din „carne” cu semnificațiune de „charogne” și cadavre fr.; aas, luder, leichnam germ. De asemenea concepțiune e și ital. „carogna”: aas, luder germ. În Monti: *Vocabolario dei dialetti di Como*, Milano 1845 pag. 42 aflăm „corogna” pentru: „cosa fetente, persona suicida” în suo primo significato: cadavere, di che hannoci esempi di scrittori toscani antichi; i Celti chiamano „caronia” cosa che pute a modo di cadavere. Adecă: „lucru imputit, persôna tinôsă (imalôsă); prima sa semnificațiune: cadavru (leși, ciocău), despre care ne aduc exemple scriitorii cei vechi toscani. Celtii numesc „caronia” un lucru care puté ca un cadavru. În cas de derivare a cuvântului „scârnă” din „charogne” fr., „carogna” ital. și „caronia” celtic, ar fi „s” numai protetic pentru eufonie (veđi despre atare

„s^c ce am scris sub „smintă“ nr. 35). Deci credem a fi demonstrat, cumcă și scârână este de origină romană, și o formațiune de limba romană rustică.

101) *Ingurđi, desgurđi*. Cuvântul „ingurđi“ se află numai în dicționarul lui Cihac, și aci numai cu înțelesul figurat, d. e. increți, sbêrci. Dicționarele românesce cari imi stau la dispozițiune nu cunosc cuvântul „ingurđi“ și „desgurđi“, măcar că aceste cuvinte sânt în us universal în Banat și Transilvania (precum în cazul din urmă m'am incredințat dela namerôsă înțelegința romană transilvanică locuitore în Oravița și pregiur). În graiul bănățenesc se răspund cuvintele aceste „ingurđzi“ și „desgurđzi“ eră nu „ingurzi“ și „desgurzi“.

După graiul bănățenesc și transilvanic: a) se „ingurđiesc opincele“ atunci, când tai de pe margina opincei o cureuă subțire, care o tragi prin găurile făcute la capul opincei, prin cari stringând colțurile opincei la olaltă, se formeză gurguiul opincei; atari opinci apoi se și desgurđesc în cas de lipsă; mațele (intestina) animalelor d. e. porci, viței etc. sânt ingurđite în bisir, și când se taiă atari animale și se scot mațele din bisir, se ăice că: se desgurđesc mațele; c) când se țese pânțele, atunci adese ori se ingurđesc firele, și trebuie desgurđite; d) un ghem de ață încălcit, încă se ăice că trebuie desgurđit; e) în înțeles traslat se ăice încă: a dracului s'au ingurđit acești doi ômeni la olaltă, va se ăică: s'au încălcit, încăerat la olaltă.

Di Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 148 dă cuvântului „ingurđi“ numai semnificațiunea figurată de: increți, sbêrci; froncer, plisser, raconir fr.; runzeln, falten, einschrumpfen germ., și derivéză cuvântul din elemente slave dela croat. sêrb. „guriti se“ și „sguriti se“: se contracter par le froid fr.; sich zusammenziehen durch kalte germ.; dela „gurav“: bossu, courbé fr.; buckelig, hœckerig, gekrœmmt germ. Dar acesta etimologie a dlui Cihac e fôrte greșită, de ôre-ce nici conceptul nici forma cuvântului nu concede o astfel de derivațiune.

După semnificațiunea cuvântului de noi mai sus împărțită, cuvântul trebuie să se deriveze din „corda“ lat., care este „córdă“ românescă. Din „corda“ s'a format „incordire“ de unde apoi prin trecerea lui „c“ în „g“ „ingurđire“. De adevêrul acestei etimologii mărturisesc și dialectele italiensesce, anume aflăm în Biundi: Dictionario siciliano-ital. Palermo 1857 pag. 263 „ncurdari“ pentru: unire corda a corda, intrecciare ital., adecă: a uni córdă la córdă, a împleti. Apoi în Finamore: Vocabolario dell' uso abruzzese, Lanciano 1880 pag. 126 încă aflăm „ngurdă“ și „ngurdellă“ pentru: stringere, legare con corda ital., va se ăică: a stringe a legă cu córdă (cureuă); așă dară în dialectul munților abruzi din Italia se află cuvântul chiar și cu trecerea lui „c“ în „g“ ca în limba românescă. A „ingurđi opincele“ însemnă formal a trage „corda“ (cureua) prin găurile respective, spre a legă și stringe la olaltă gurguiul opincei.

Drept aceste ecă încă un cuvânt de străveche origină din limba romană rustică, compus din „corda“ cu prepușțiunea „in“ formându-se estmod verbul „incordire“ de unde apoi „ingurđire“.

Incheiăm acest studiu limbistic în acea credință, cumcă am contribuit a demonstra însemnătatea cea mare ce o au dialectele limbelor romane dela apus, și latinitatea evului de mijloc pentru filologia daco-română. Nu pot incungiură a nu face atență pe onorata înțelegință română la acea împregiurare, cumcă nici a 10 parte nu mi-a stat la dispozițiune și cunoscință din dialectele limbelor romane dela apus, de unde se pôte apoi vedé, cât de mare și însemnat material de esploa-

tat trebuie să fie în acele dialecte pentru filologia daco-română. M. Müller ăice: reala și naturala vieță a limbii stă în dialectele sale. De aci trebuie să ne incredințăm, cumcă dialectele limbelor romane sânt straturile și factorii cei adevêrați de limba romană rustică și cumcă scrutările în acesta direcțiune au fost tare neglijate de filologii români. În cât m'a succes a revindecă aceste 100 de etimologii elementului român, judece onorații literatori români. Eu am pus la fiescecare etimologie față în față etimologiile dlui Miklosich și Cihac cu etimologiile mele, și me măgulesc a crede că nu am făcut etimologii din elemente romane, mai necorecte și mai rele de cât dlor din elemente slave, mai vêtos că eu m'am ținut întru derivarea cuvântului de „concepțiunea principală“ a cuvintelor, care formeză o lege supremă în etimologizare, pe care princip prénatural nu l'a observat dlor, de ôre-ce fac derivațiuni din înțelesuri traslate, figurate etc. a cuvintelor, care procedură este un mare defect în filologia modernă.

Noi lucrăm la redigarea unui dicționar etimologic daco-român în limba magiară, pentru că sântem de acea convingere, cumcă până când nu se va predă materialul acesta invêțăților germâni spre o critică loială, până atunci nu se va chiarifica opiniunea publică cea mistificată prin slavisti.

În curênd vom publica 50 etimologii de cuvinte bănățensesce de origină romană, cari nu sânt introduse în dicționare, și acesta o facem drept criteriu spre a judecă: câte cuvinte de origină romană se pot încă află în provinciile locuite de Români, cari trebuie culese și ca atari introduse în dicționar, pentru că sânt de origină romană și de 18 sute de ani formeză patrimoniul și moștenirea noastră, la care criteriu nu pot face pretensiune provincialismii străini d. e. slavi, turcesci, magiari etc., introduși în seclii din urmă prin comerț și niște instituțiuni vitrege în graiul unelor părți locuite de Români.

Simeon Manguica.

Cugetări despre femei.

Lingușirea este omagiul ce-l aduce un spirit de rënd altuia.

Postul te face apostol.

Mesa imbelșugată te face diplomat.

Trebuesce inimă ca să poți judecă despre calitățile cuiva. Trebuesce spirit ca să-i suferi defectele.

Meritul arare ori este recunoscut și mai rar recompensat. Succesul e totdeuna. (Carmen Sylva.)

O femeie se nu se surprindă nici odată de poetisată. (C. D. S.)

Femeile pasionate care nu au iubit în juneta lor, îmbêtrânind, se oțetesc, că vinul resflă. Vai de ginerii cari trebuie să gusie d'acest oțet! (C. D. S.)

Femeile iubitoare au doue moduri d'aș cheltui capitalul de amor: unele, cele mai puține — riscă totul, ca jucătorii mari, pe o singură carte; altele jocă partii mici cheltuindu-și simțemintele în bani mărunți. Din aceste din urmă cele mai multe câștigă, în fine. E un joc practic, dar nu joc frumos. (C. D. S.)

Un om de spirit nu-și arătă nici odată inima întrégă. O femeie de spirit arătă adesea mai mult de cât are. (P. F. Stahl.)

Femeile se inebunesce după ce este inferior, când n'au fost invêțate a admiră ceea ce este nalt. Cel mai bun remediu este entusiasmul. (E. Legouvê.)

Feresce-te de amatorul care nu se înșelă nici odată; cel mai tare este acela care se înșelă mai puțin. (Edm. Bonnaffé.)

Cronică bucureșcă.

— 18/30 dec. 1883.

(Reprezentățiunea pentru bustul lui Bolintinean.)

Interpelările fiind la ordinea zilei, un amic, cu toate că nu-i nici alesul națiunii, dar nici măcar al vr'unui colegiu... electoral, me interpelă sâmbăta trecută pentru aceea că fac pe publicul cetitor al „Familiei” s'ascepte îndelung cronicile-mi bucureșcene. Făr' a cere termenul regulamentar de trei zile pentru-a răspunde, precum obiceiuesc ministri secretari de stat când se ved încolțiți, i răspunsei îndată că voi scrie. Și eti că me țin de cuvânt, o calitate pe care, trebuie să recunoșceți, o au pré puțini dintre ômeni în ziua de azi.

Dacă vr'unul a avut sădit într'ensul simțimântul de onestitate în gradul cel mai 'nalt, apoi de sigur a fost acela al cărui nume ilustru l'am citit săptămâna acesta pe unul din numeroșele afișe ce, în fie-care zi, tapețază cu un nou inveliș impestrițat păreții ruinați de prin colțurile ulițelor noastre. E vorba de Bolintinean. Și eti că ne spunea afișul: că marți, la 13 (numer fatal!) decembre, 1883, se va da la Teatrul Național o reprezentațiune extra, organizată de comitetul de inițiativă pentru facerea bustului lui Bolintinean. Acesta spre a se puté turna în bronz, bustul deja executat în pământ de sculptorul Georgescu. Se înțelege de sine, că numele bardului nostru iubit a făcut pe ori-cine ca, fără să se mai preocupe de rest, să-și ia un bilet și să ocupe un loc în sala teatrului.

Ca toți ceilalți, m'am dus și eu!

Afișul ne mai spunea, că se va jucă „Bastardul” dramă în 4 acte de Alf. Touroude; se va presintă bustul în terra-cota al poetului, și se vor recită: „Mihnea și Baba” (de Bolintinean) de dl C. Notara, și „Balada Rînduricăi” (adecă legenda Rînduricăi, din Alecsandri) de dna A. Romanesca.

Cred că abiă ați putut ascepta s'ajung pân'aci, pentru a strigă că nu se putea un spectacol mai absurd combinat pentru un atare scop și a ve întrebă, cum m'am întreat și eu ce e drept: ce trăsura de unire există între Bolintinean, poetul român, și între „Bastardul”, drama franțuzescă a lui Touroude? Cu totă bună-voința ce-am depus intru-a dovedi acesta, eu n'am găsit de cât aceea că și numele poetului și titlul piesei încep cu aceeași literă: *B*.

Ce fel? Dintr'o duzină de piese câte-a scris Bolintinean, nu s'a găsit nici una care să fi fost vrednică d'a se jucă de artiștii dela „Literatorul”, la o serbare dată în amintirea lui, ca cea de marți? „Mihai după bătaia dela Călugăreni”, jucată de atâte ori de Pascaly, „Sorin”, seu ori-care alta, n'ar fi fost la locul ei cu mult mai mult de cât drama intimă a unui scriitor străin? Dar pôte că acele sînt greu de studiat, greu de jucat; pôte că ele întreceau puterile unor actori improvisați pentru circumstanță, căci, cată să știți, că artiștii, pentru séra-aceea, afară de partea femeiescă, erau dintre literații dela „Literatorul”. O! nechibzuință!... Dar o dramă intimă ca „Bastardul”, scrisă anume pentru talia unor artiști consumați, putea să fie mai ușor de jucat de cât o poemă scrisă fără nici o pretenție d'a se rădică pe pardosela unei scene?

Acésta nechibzuință ne-a făcut să căscăm într'una în timp de câteva césuri, și de mult sala ar fi ramas

deșertă; dorința însă d'a vedé pe poetul prefăcut țerină, inviat în pământ prin arta măiestră a tinărului sculptor, a făcut pe toți să-și inece uritul și să-și stăpânescă necazul, asceptând locului.

*

Tôte au un sfișit pe lumea asta și, ca tôte, a avut unul și parodiarea dramei lui Touroude. Un într' act și cortina se rădică. Scena înfățișeză un cimitir de sat. Vechia bisericuță se zăresce în drépta, pedându-se în culise. Modestele morminte sînt imprăsciate ici și colo printre crucile și petrele tumulare. În mijlocul scenei se 'nalță un pedestal acoperit c'un vël.

O vedenie apare. Nu! e o femeie; dna Romanesca. Investimântată în negru; cu fața încadrată în culele unui zăbranic, părea că-i ângerul durerii,

Ce vine să jeléscă virtutea p'un mormânt,

O salvă de aplause o 'ntimpinară. Apoi, în tăcerea ce urmă, atențiunile se încordară. Înfașurarea de jale a artei, decorul în mijlocul cărui apărea, totul eră departe d'a ne face să vedem în d-ei pe vesela recitătore a unei gingașe legende. Și ceea ce toți mai mult séu mai puțin își inchipuiau, se întemplă, căci dna Romanesca cu vocea-i clară, sonoră, care înșiră versurile ca nesce mărgăritare pe fire de argint, începú să reciteze aceste rânduri inspirate de durerea ce-mi strinsese înima vedënd păraginirea în care se găsiă mormântul poetului iubit, dar uitat de toți:

Mormântul lui Dimitrie Bolintinean.

E nópte; luna dórme pe bolta instelată,
Er eu printre morminte trist pașii-mi rătăcesc,
Câtând în darn vr'o cruce, vi'o piétră sgăriată,
Mormântul să-mi arete ce-l caț, și nu-l găsesc.

Nimica ce să spună acelu care trece:
„Privesce cum se curmă de lesne-al vieții fir!”
Nimica ce s'arete privirii grópa rece
În care s'odihnesce el... Cine? — Un martir!

Așá! nici chiar o cruce de lemn să spună care
Este mormentu-i, Dómne, la tristul călétor;
Ceresc semn al credinții, ce 'nfipt la cap îl are
În lume tot creștinul: și domn și cerșitor.

Dar eti-aci e locul în care s'odihnesce
El... Cine? — Nici un nume! Pământul întrebați.
Să-l întrebați? Durere! Țérina nu vorbesce
Și astfel sfântu-i nume în darn îl căutați.

În darn! ce? vreți pe firul de erbă ruginită
Ce-acopere mormentu-i să fie însemnal?
Séu scris să fie óre pe flórea vesceđită,
Ce numai primăvéra pe el a séménat?

Pe ce? pe cruce? n'are! Pe piétră? tot asemeni!
Nimic! Priviți mormentu-i și marturi cu el fiți,
Că cei ce sînt în vietă cu mari virtuți frați gemeni,
Cu ura séu uitarea, murind, sînt respălățiți.

Vedeți! martiru-a cărui devisă-a fost: lumină,
Virtute, libertate și-al patriei amor,
Azi zace în uitare sub căți-va pași în tină...
Versați, versați asupra-i o lacrimă de dor!

Er tu, o peregrine, ce treci pe la morminte,
Pe grópa lui uitată opresce-te, și-aci
Înalță cătră ceruri o caldă rugăminté
Pentru un martir ce-atăta în vietă suferi.

Te 'ntunecă, o lună; și voi periți, o stele;
Er voi, o paséri, plângeți, căci plâng și ochii mei;
Versați amare lacrimi privind pe ale mele
Ce curg vedënd cum țera onoră bardii ei.

Căci vai! numai acelor se 'nalță monumente,
Ce mai străini de țără de cât străinii sânt;
Când cei ce pórta 'n inimi tot sfinte sentimente,
N'au nici de lemn o cruce pe tristul lor mormânt.

*

Aceste versuri, au ele alt merit de cât acela al unei fidele descrieri a lucrului? Nu! Deci, decât la cele mai multe strofe, decât la distihuri chiar, sala a erupt în aplause, tot meritul negreșit revine artistei care, prin măestria unei rostiri fărmeătore, a știut petrunde până 'n inima auditorului și i-a știut-o răscoli până 'n tănuitele-i adâncuri. Dovédă despre această e și indoita rechemare a artistei care a avut bunul gust d'a preferi aceste umilite versuri ale unei vârste care abia intrase într'al 19-le an.* sublimei legende pe care anunțase

Bolintineanului ni se arătă ochilor. E o lucrare, sub raportul asemănării, mai pe sus de ori-ce laudă. Fața poetului e gânditoare, privirea absorbită, mintea-i pare că urmăresce o cugetare ce face să-i svêcnescă tâmp-lele. Mâna dréptă e rădicată spre bărbie, mișcare caracteristică unui moment de meditare; cea stângă ține o hârtie înfășurată, pozițiune care ar fi admirabilă pentru o statuă întrégă, dar care astfel, póte din cauza de nedepindere, face efectul unui ce neterminat, căci fiecare ascéptă să védă restul corpului, care tot ni se párea că-i ascuns după pedestal.

Dar această nu ne póte împedecá de-a felicitá pe artist pentru desêvêrsita reușită a operei sale, și ovațiunile publicului care umplea sala, il póte asigurá mai bine, cred, de cât laudele prieteniei, că lucrarea sa e

Aye-Aye in Madagascar.

că o va recită, dar care ar fi fost cu totul afară din circumstanță.

Pentru asta nu pot de cât să-i mulțamesc cu recunoscință.

*

Publicul încă aplaudá rechemând pentru a treia órá pe simpatica artistă, când, comitetul organisator, gelos, se vede, (după cum spuneau gurile rele) de succesul d-ei Romanescă și supêrat pe public că nu-i făcuse cel puțin o deopotrivă ovațiune în „Bastardul“, apărû aducând o colosală corónă de verdéță. Hainele negre și cocardele albastre cu pene gâscănesci la mijloc, emblema maculatorilor de hârtie, făcû să contenescă aplausele. Vêlul cel negru căđû de pe pedestal și bustul

de tot meritul. Căci, Dumneđeule! dați mijlóce artistului și el își va completá creațiunea. Atunci i va face și mijloc și picióre și ciobote — decât vreți!

Dl Const. Dimitriad, bêtrânul artist Dimitriad, tot-deuna tinêr când e vorba d'a concurá pentru un scop frumos, ne reciti din Bolintinean: „Mircea la bătaie“ una din admirabilele sale legende istorice; dl Notara đise legenda: „Mihnea și Baba“ și sêra se incheiá cu marșul „Ferentarului“ (Bolintinean) đis tot de dl Dimitriad, în aplausele tuturor.

*

Un cuvênt pentru comitetul organisator:

„Scopul scuză mijlócele“. Deci ori cum a fost, e de datoría nó stră, a tuturor, să-l felicitám!

* Versurile sânt scrise în 1876.

Ilustrațiunile din nrl prezinte.

I.

Mama și copilul.

Ilustrațiunea noastră, o copie de pe statua lui Ambrosiu Borghi, de pe pagina 625, ne înfățișează un moment de fericire al mamei.

Tineră, având cel dintâiu copil, mama își desmărdă copilul cu acea iubire, ce numai o mamă poate să simțască.

I cere o sărutare, prima sărutare dără, și copilul tocmai își întorce capul, spre a răspunde la dorința mamei bune.

Ce fericire!

II.

Aye-Aye in Madagascar.

Animalul înfățișat prin ilustrațiunea de pe pagina 633 este unul din cele mai curioase soiuri de animale. De jumătate aparține lemuridelor, de jumătate moimelor, și se află exclusiv în insula Madagascar.

Din cap și până în vârful coții sale nu este mai lung decât un metru. Capul i sémână mai mult a căne, decât a moimă, are urechi lungi, ochi rotunzi, degetele-i lungi nu sânt legate cu peliță și are unghii mari.

Se hrănește mai ales cu vermi din copaci, pe cari i scôte cu forța, căci i aude mișcându-se. El vede și noptea ca ziua.

I. H.

Literatura și arte.

DI V. Alecsandri, după cum ni se scrie dela București, studiază la Mircesii viața lui Ovid. Sôrta esilatului dela Tomi pare a-l inspira pentru o tragedie, tot antică, precum este și escelenta „Fântâna Blandusiei”, care se va jucă în luna viitoare pe scena teatrului Național din București.

Desemnuri de Regina României. „La Turchie” din Constantinopole spune, că dna Mavrogheni, soția ministrului României, a primit dela regina Elisabeta, spre a se vinde în bazarul de caritate ce s'a deschis în saloanele ambasadei Rusiei, doue mici desemnuri făcute de chiar regina, și cuprinzând fie-care din ele o cugutare scrisă de mâna sa și subsémnată de M. S. Aceste doue desemnuri vor fi espuse în secțiunea austriacă la care dna Mavrogheni a binevoit a promite grațiosul și amabilul seu concurs.

Dna Matilda Poni va da sub tipariu în anul viitor o edițiune nouă a poesilor sale, apărute înainte cu cinci ani într'un mic volum. Totodată înregistrăm cu plăcere, că dsa a terminat de curând o dramă cu numele: „Pecatele părinților”, care se va publică în foia noastră.

Dna Constanța de Dunca-Schiau, sciind ce mic e numărul pieselor de teatru pentru copii în limba română, a scris o piesă pentru copii, care va pute servi copiilor pentru teatru de amatori. Titlul piesei este: „Costumul turcesc”, comedie în un act, dedicată Asilului Elena Dómna din București. Acésta piesă asemene se va publică în „Familia”.

„Higiena poporală”, cu privire la sâteanul român, de colaboratorul nostru dl dr. George Vuia, medic în Arad, va apăre în curând. Ca specimen din acésta scriere, autorul ni-a pus la dispozițiune capitoul despre „tutun”, publicat în nr. prezinte. Cartea va fi mai voluminosă, decât cum s'a anunțat, căci în loc de 5 côle, va cuprinde 7½ côle; prin urmare și prețul se

va urcă dela 80 cr. la 1 fl. Cei ce au abonat-o însă cu 80 cr., vor primi-o cu prețul acesta.

A patra edițiune. Din „Călimdarul lui Păcala” pe anul 1884 a trecut și edițiunea a treia și astfel s'a dat la lumină edițiunea a patra. Acésta cuprinde, afară de partea seriósă călimdaristică, tîrgurile de țără, scala de timbru, și o bogată lectură umoristică, ilustrată cu 26 de caricaturi. Prețul unui esemplar e 40 cr., dar mai puține decât 5 exemplare nu se expedeză pe poștă. Se află de vîndare la administrațiunea „Familiei” în Oradea-mare. Colectanții primesc după 10 exemplare un rabat. — Dnii cari au primit esemplare în comisiune, sânt rugați a ne trimite prețul lor sau a ne innapoiă cele nevîndute.

Au eșit de sub tipariu și se află de vîndare la autorul Ioan Tuducescu în Lipova (B. Lippa). 1) „Micul Abecedar” ilustrat 18 tabele de parete cu 3 fl. 60 cr. 2) „Metodul de procedere” la Micul Abecedar ilustrat, cu 40 cr. esemplarul; 3) „Micul Abecedar” ilustrat pentru școlari va eși de sub tipariu cât mai îngrabă, și se vinde legat tare cu 20 cr. esemplarul. La 10 exemplare din „Micul Abecedar” (18 tabele de parete) ori la 10 exemplare din „Micul Abecedar” manual pentru școlari se dă 1 esempl. de metod gratis.

O nouă revistă are să apară la Galați, numele ei va fi „Ateneu” și va fi redactată de dl Petrovan.

C e e n o u ?

Crăciunul, născerea Mântuitorului, marea sêrbătoare a creștinătății, se va sêrbă tocmai pe când acest numer va ajunge în mâinile cetitorilor noștri. Urâm tuturor a sê-l petrecă în veselie și mulțămire generală, ca astfel bucuria acésta să producă și națiunii țile fericite!

Sciri personale — ~~Pr. Ssa Ioan Mațian~~, episcopul diecesei aradane, a contribuit 5000 fl. pentru edificarea seminariului din Arad și astfel ș-a câștigat un nou titlu la stima generală de care se bucură. — **DI P. Opris** a ținut în duminica trecută prelegere publică în reuniunea română de lectură din Fabrica Timișorii, despre lumina electrică. — **DI Teofil Bogdan**, din Transilvania, în săptămâna trecută fu promovat la universitatea din Viena la gradul de doctor de medicină universală. — **DI Virgil Popescu**, carele în patria sa nu ș-a putut căpeta un post, fu numit profesor de filosofie la liceul din Ploesci. — **DI Basiliu Hoșda**, un june pictor și sculptor român, s'a aședat de curând la Lugos, unde a venit dela București.

A cincea intrunire literară în Brașov s'a ținut joi la 27 decembre. Cu asta ocaziune dl profesor L. Nastasi a vorbit despre electricitatea atmosferică; dl profesor A. Bârsean a făcut siudiul satirei și al fabulei, cetind și câteva piese de aceste; în sfêrșit dl profesor Ion Popea a ținut un discurs interesant despre spiritul de asociațiune peste tot și în deosebi cu privire la români. Cu aceste ciclul prim al intrunirilor literare s'a incheiat; ciclul al doile se va ține în postul Pascilor. Se constatéză cu plăcere, că damele spriginesc cu căldură aceste intruniri.

Despărțemintele Asociațiunii transilvane. Despărțemintul X, Cluș, va ține adunarea sa generală, în Cluș la 9 januarie în localitatea casinei române. Directorul despărțemintului e dl dr. Gr. Silași, actuarul dl Bas. S. Podoba.

Bal român în Viena se va arangia și în carnelul viitor. Comiteiul balului s'a constituit, alegând de președinte pe dl St. Ciurecu; de vice-președinti pe domni: Eug. Zotta și M. Vișnevsky; de secretari pe domni: Gr. Onciul, I. Maurocordato și I. Papanicol; de casar pe dl G. Goilav și de controlor pe dl Terano. Pro-

tectoratul balului l'a primit Altea Sa, C. R. Archiducele Rainer;  r președinta de onore dl baron Al. Vasilko, membru al senatului, etc.

Aflăm cu mare bucurie, că sănătatea poetului Eminescu pare a se fi imbunătățit. N'a mai avut nici un atac și se speră, că nu va mai av . Rspunde f rte bine intreb rilor ce i se pun, dar ac sta il cam ostenește. Se arătă f rte afabil. Starea sa fizică e bună.

Carnevalul și damele române. *Reuniunea femeilor din Iași* va av  și in anul acesta, ca și 'n cel trecut, in localul bursei, un arbore de Cr ciun cu tombola, pentru sporirea fondului școlii profesionale de supt direcțiunea societății. — *D mnele din R mnic-Sărat*, in România, au dat o serată in profitul săracilor; cu banii incasați au cumpărat 20 st njeni de lemne, care s'au imp rțit intre 86 s rmani, femei, bărbați, b tr ni și bolnavi, veduve cu copii.

Teatru român in Făgăraș. La Făgăraș s'a inființat, la inițiativa și stăruința d mnei Zinea Roman, o societate teatrală de diletanți sub numele „Progresul”, din care face parte tinerimea română de ambele secse. Societatea ac sta iși va inaint  c t mai cur nd statutele spre aprobare. Dar și p n'atunci ea a inceput să dea represintațiuni, a treia s'a dat la 19 dec. in ajunul alegerilor municipale, cu care ocaziune s'a jucat „Rosaliile” și „H rtia Rezeșului”, am ndoue de dl V. Alecsandri, fiind de față un public numeros și distins. Represintațiunea a avut un succes complet. Dșorele Hareti Popescu, Paulina Pandrea, Lucretia Negrea, Silvia Cip și Ana Ciora au produs efect mare; asemenea și dnii Nicolae Aron, Ioan Ludu, Alesandru Tepeș, Leon Solomon, Ioan Pop și Ioan Dejenariu. Venitul curat a fost 100 fl., care s'a dat reuniunii femeilor române din Făgăraș.

Necrologe. *Ioan Vlad*, fost avocat in Lugos, de origine din Biharia, a incetat din vi t , după o bol  lungă in Budapesta la 25 decembrie. Repausatul a fost un român zelos, caracter nepătat și curagios in apărarea intereselor naționale. M rtea lui este o pierdere nu numai pentru familia, ci și pentru națiunea sa. Il pl ng: văduva sa Sofia născ. Radulescu, pruncii sei Victor, Lucia, Paula și Laura, mamă-sa Caterina v d. Vlad n. Pop și alte rude. — *Cornelia Roman*, o jun  și frumoșă rom nc  din Brașov, care încă in v ra trecută a delectat publicul Asociațiunii transilvane, cu c ntecul și jocul seu armonios și grațios, in producțiunile diletanților, a murit la 31 dec. in etate de 18 ani, gelit  de părintele seu dl Ludovic Roman căpitan c. r. in pensiune, de soru-sa Maria, de frații sei Leon, Ludovic și Adrian, de buna sa Sara Fink, de alte rude și de toți cei ce au cunoscut-o. — *Ioan Giula*, preot in comuna D ncu-mic, l ng  Or știa in Transilvania, a incetat din vi t  la 22 dec. in etate de 28 ani.

Călindarul s pt m nei.

Zina sept.	sl. v.	sl. n.	Numele s�ntilor și s�rb�torile.	S�rele resare	S�rele apune
Duminec�	25	6	(†) <i>Nasc. D. Isus Chr.</i>	7 35	4 37
Luni	26	7	(†) <i>Sf. Nicodim</i>	7 34	4 38
M�rți	27	8	(†) <i>Archid. Stefan</i>	7 34	4 39
Mercuri	28	9	Ști 200,000 d. Nic.	7 34	4 40
Joi	29	10	14,000 prunci ucși	7 34	4 41
Vineri	30	11	Sf. Anisia și Iosif	7 34	4 41
S�mbet�	31	12	Cuv. Melania	7 34	4 41

Deslegarea logogrifului din nr. 42: Iosif, Leviți, Amos, Rinaldo, Iod, Alfonso, Nazareth, Ulpiu, Paragraf, Alpii, Paris, Indigo, Uri.

Cetind literele inițiale din sus in jos, aflăm numele „Iarion Papiu”,  r finalele de jos in sus dau numele: „Iosifu Hodosiu”.

Deslegare bună amu primit dela d mnele și domnișorele: Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Virginia German, Elena Tănăsescu, Mariți Lupan, Emilia L. Bistrițean, Iosefina Popescu și dela dnii Octavian Pop, G. Moroșan și Avram A. Suciuc.

Premiul fu dob ndit de domnișora Iosefina Popescu.

Ghicitur  de șac

de Amalia Bochiș.

al	ra	c�-	'n	no	a-	lu-	la
�n-	c�	de	do-	ți	gu	Vi-	la
ta	teu	pept	strin-	bun	be-	al	cesce
De-	su	as-	e	schin-	ru	Sa	pept
cept.	Ca	dor	ne-	te	meu	Vr'o	Vino
Ca-	te	vin	tee	mult	si-	mo-	ta
ca	Vi	de	bes-	ta	de	dra-	mi
c�nd	ce	al-	no	ga	zim-	da-	a-

Se p te desleg  după săritura calului.

Terminul de deslegare e 16 ianuarie. Ca totdeuna și de astă-dată se va sorti o carte intre desleg tori.

*

Deslegarea ghicitei anghilare din nr. 44:

		F					
		R	a	m			
	R	o	m	u	l		
F	a	m	i	l	i	a	
	M	u	l	e	r		
		L	i	r			
			a				

Deslegare bună ni-a sosit dela d mnele și domnișorele: Elena Zacharie n. Daminescu, Virginia German, Mariți Lupan, Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Iconia Borca, Eleonora Tănăsescu, Minodora Micșunescu și dela dnii Iacob Str jan, G. Moroșan, Augustin Paul.

Premiul fu dob ndit de domnișora Minodora Micșunescu.

Poșta Redacțiunii.

Rugare. Acei onorabili abonați ai noștri, cari n'au trebuință de nr. 23 din anul curent, sânt rugați a ne innapoiă nr. acela.

Constantia. Am primit. Mulțămintă.

Imn la nascerea lui Christos. Asta nu-i poezie, dar nici cel puțin prosă rimată.

Sibiū. Dlui P. P. Vom alege din ele.

Paris. S'a trimis.

Erna. Póte trece ca o eserecîi une școlară, dar in o foie publică cetitorii au pretensiuni mai mari.

1884.

Cu numerul presinte se ncheie cursul anual 1883 al foii noastre. Incurăgiați de spriginul crescând al publicului român, întăriți prin concursul prețios al colaboratorilor noștri, vom continuă activitatea noastră și in anul viitor.

N'avem trebuință de reclame. Faptul, că in anul viitor fôia noastră va intră in al doue-decile an al esistenței sale, este reclamul cel mai eclatant. Nu vom face nici promisiuni mari. Vom declară numai simplu, că nisuița noastră de frunte va fi sê dăm familiilor române culte o foie, in care fie-care membru al familiei sê-și găsească rubrica sa de cetit.

Nisuița noastră va fi spriginită de vr'o **cinci-deci de colaboratori**, intre cari se află celebriți literarie, scriitori cu renume vechiu și talente noue.

De ocamdată insemnăm in lista noastră următoarele nume :

DD. : V. Alecsandri, dr. A. P. Alexi, Theochar Alexi, Vinc. Babeș, Andrei Bârsean, I. Bian, Iason Bianco, V. R. Buticescu, Al. Candiano-Popescu, Teodor Ceotea, dr. George Crăinicean, Nicolae Densusan, Petru Dulfu, Constanța de Dunca-Schiau, Marcu Emilian, Spinu Ghimpescu, Petru V. Grigoriu, P. Ispirescu, Sim. Manguica, S. Fl. Marian, dr. At. M. Marienescu, I. T. Mera, Veronica Micle, dr. Ioan Moga, V. B. Muntenescu, D. O. Olinescu, Virgil Oniți, Ioan Panțu, M. Pompiliu, Matilda Poni, Ioan cav. de Puscariu, Iuliu I. Roșca, Ioan N. Roman, Carol Scrob, dr. Grig. Silași, Gr. Sima a lui Ion, Ioan Slavici, A. C. Șor. Maria Suci, G. D. Teodorescu, Ilie Traila, Ales. Tuducescu, V. A. Urechia, dr. George Vuia, Iosif Vulcan, Duiliu Zamfirescu.

Din scrierile de frunte ce vom publică in anul viitor, anuciăm cu asta ocașiune următoarele. *Dl V. Alecsandri* a binevoit a ne pune la dispozițiune prologul piesei, ce acuma scrie sub numele : „**Năvălirea Jidaniilor**”, care se va publică in nrl prim al anului viitor, drept cadou de anul nou pentru cetitorii noștri; *Dl Titu Maiorescu*, cu amabilitatea care-l caracterisează, ni-a promis un articol „**Despre direcția nouă**” și o *schită biografică* despre o distinsă scriitoare, care a tradus in limba germână multe din productele Musei române; dela nefericitul poet *Eminescu* mai avem una din poeziile sale incdite, ce ensuș — fiind încă sănătos — ni-a dat pentru „Familia”; *Dl Ioan Slavici* ne insciunțeză, că chiar a terminat o novelă mai lungă ce ni-a promis an; *dl V. R. Buticescu* asemenea ne scrie o novelă; „**Fata dela Cozia**”; drama istorică națională in 4 acte și in versuri de *dl Iuliu I. Roșca*, premiată cu 1000 lei de direcțiunea generală a teatrului Național din Bucuresci, jucându-se numai in stagiunea acésta, nu s'a putut publică in anul trecut, se va pune sub ochii cetitorilor in semestrul prim al anului viitor; *dômnă Matilda Poni*, afară de poezii, va publică in „Familia” și o dramă originală : „**Pecatele părinților**”;

dômnă Constanța de Dunca-Schiau asemenea a destinat „Familiei” scrierea sa nouă. o piesă pentru copii : „**Costumul turcesc**”; tot in foia noastră va publică și *dl Petru Dulfu* comedia sa in doue acte și in versuri cu numele : „**O cêrtă pentru nimica**”; studiul istoric al dlui, *Nicolae Densusan*, anuciât pentru tómnă trecută : „**A dona descalecare a Munteniei**”, din lipsa spațiului neputându-se publică pân'acuma, i vom face loc la inceputul anului viitor, insoțindu-l de un alt studiu nu mai puțin interesent de acelaș autor și intitulat : „**Cei dintei francmasoni români**”.

Atâta in privința textului. In privința **ilustrațiilor** avem de observat, că progresul ce manifestărăm in anii din urmă și in ilustrațiuni, va urmă crescând și in anul viitor. In deosebi anuciăm, că vom publică mai adese ori **portrete de ale persónelor distinsse române**.

„Familia” va eși și in anul viitor odată pe săptămână, duminica, cu cuprins de 1½—2 cole, căci la sêrbători mari și la alte ocașiuni vom da suplimente. Prețul de abonament remâne cel insemnat in fruntea foii. Aței adaugăm numai, că abonamentele se fac mai ușor și mai estin prin mandate poștale. In România prin mandate poștale internaționale.

Rugăm pe abonații noștri sê binevoiescă a-și innoi de timpuriu abonamentele, ~~cei ce in restimp de 10 zile nu vor respunde prețul de abonament, vor primí dela noi ramburse poștale, căci cu abonamente a conto nici o foie seriósă nu se póte susținé.~~ Cei ce nu mai vor sê fie abonații noștri, binevoiescă a ne insciunțá prin o cartă poștală ca sê le sistăm espedarea sêu sê ne innapoeize numarul viitor, ca sê-i ștergem din registrul abonaților.

Favoruri pentru abonați. Abonații noștri își pot comandă la noi următoarele scrieri cu prețuri fôrte reduse : „**Ranele Națiunii**”, roman in 3 tomuri, de Iosif Vulcan, in loc de 3 fl. cu 1 fl. 10 cr.; „**Novelă**”, de acelaș, in trei tomuri, in loc de 3 fl. cu 1 fl. 20 cr.; „**Mirésă pentru mirésă**”, comedie in 3 acte, de acelaș, in loc de 1 fl. cu 25 cr.; „**De unde nu este rentórcere**”, roman de Adrien Gabrielly, tradus de Tit Bud, in loc de 1 fl. cu 25 cr. Asemene se ofere și portretul dlui Ion Brătian, in loc de 1 fl. cu 35 cr.

Tot la noi se mai află de vëndare următoarele scrieri : „**Lira mea**”, poezii de Iosif Vulcan, un volum, 15 côle, edițiune de lucș, 3 fl., edițiune populară 1 fl.; „**Dela Sate**” novele și schițe de acelaș, prețul 70 cr.; „**Portretul Reginei României**” in costum național, pe velin 60 cr., alta edițiune 40 cr.

In administrațiunea noastră se mai află de vëndare „**Călindarul lui Păcala**” pe 1884, prețul 40 cr.

Din scrierile : *Sclavul Amozului*, *Poesii*, *Panteonul Român*, *Tanda-Manda*, *Cavalerii Noptii* nu mai avem nici un esemplariu.

Oradea-mare, 31 decembre 1883.

Redacțiunea „Familiei”

Proprietar, redactor respundător și editor : IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy in Oradea-mare. Strada principală.